

Predgovor

Janez Drobnič

Univerza na Primorskem

janez.drobnic@pef.upr.si

Zaradi virusa covid-19 se je svet v kratkem času znašel v pandemiji, ki je temeljito preoblikovala življenja večine ljudi in vplivala na številne gospodarske ter negospodarske sektorje, s tem pa tudi na izobraževalne procese in ustanove, ki so iskali rešitve. To smo na področju izobraževanja prepoznavali kot prekinjeno šolanje, »podaljšane počitnice«, izobraževanje/učenje na daljavo ipd. Kot kažejo raziskave, na katere se sklicujejo prispevki te monografije, so države, ustanove, vodstveni in strokovni delavci k reševanju pristopili glede na svoje zmožnosti ter z veliko mero inovativnosti pa tudi improvizacije. Temu vprašanju so zato po svetu posvetili veliko število znanstvenih srečanj, odziv je bil viden tudi v mnogih svetovnih znanstvenih revijah.

Tematski razpon člankov v pričujoči monografiji je bogat in zajema vse ravni ter področja izobraževanja, po starosti, statusu in socialnih ozadijih različne skupine, kar publikaciji daje tudi široko analitično vrednost. Iz vsebine teh dragocenih člankov, ki imajo utemeljitve v opravljenih raziskavah, ugotavljam, da se vse države, ne glede na stopnjo razvitosti in stopnjo digitalizacije izobraževanja, znašle v situaciji, na katero v glavnem niso bile pripravljene. Seveda je bil položaj veliko težji v tistih državah, ki niso imele dobro razvitih osnov za spletno poučevanje, kamor sodijo računalniška infrastruktura, internetne povezave, digitalno pismeni učitelji in učenci, dobro sodelovanje s starši ipd. Odziv šolstva na takšne okoliščine je izjemno pomemben, tako zaradi števila učencev in učiteljev, ki so se soočili z izzivom, kot zaradi splošnosti pojava in moči vpliva.

Že hiter pogled v vsebino člankov pokaže, da je v roku pol leta po pandemiji v evropskih državah potekal pouk na daljavo na različne načine, z različno tehnologijo ter razlikami v uspehih in stališčih do takšnega načina poučevanja. Te izobraževalne razlike pa so razkrile številne neenakosti med učečimi se in tudi med izvajalci izobraževanja. Ne le da so bila razkrita neskladja v kakovosti računalniške opreme in razpoložljivosti pasovne širine, temveč so se pokazala predvsem v tem, v kolikšni meri so izobraževalne veščine potrebne za poučevanje in učenje.

Kaže, da je prenos izobraževanja iz učilnic v spletno okolje odprl številna vprašanja ter učiteljem in vzgojiteljem povzročil nemalo težav ter stisk, saj

mnogi izmed njih niso bili pripravljeni na tako hitro spremembo. Velik pečat je pustil tudi pri učencih oziroma študentih, ki so se, poleg okrnjenih družbenih stikov, morali v zelo kratkem času navaditi na nove pristope in načine pridobivanja znanja. Zdi se, da se je med hitrim širjenjem koronavirusa prenos študija na splet zdel najprimernejša alternativa, vendar bomo morali počakati še na dodatne raziskave, ki bodo natančneje in specifičneje preučevale longitudinalne učinke. Vsekakor pa lahko že sedaj razberemo skupno ugotovitev, da je s tem načinom študija izobraževanje postalo individualnejši, lasten »projekt učenja« posameznika, ki slednjemu daje večjo svobodo odločanja, hkrati pa ga zavezuje k avtonomnemu in odgovornejšemu ravnanju, saj je pomen avtoritet v okolju manjši.

Izkušnje s tem načinom poučevanja so še bolj izpostavile vprašanje pomena šole ne le kot kraja intelektualnega razvoja, ampak tudi kot skupnega prostora za interakcijo in socialno integracijo učencev, kar je še posebej pomembno za ranljive kategorije oseb. Analize so pokazale, da nekaterim ranljivim skupinam takšno izobraževanje celo ustreza, jih motivira in daje boljše rezultate, zato je ta dragocena spoznanja pomembno prepoznati in jih kritično umestiti v edukacijski prostor, ki mora biti neprestano odprt za nove izzive in rešitve.

Namen monografije je, da bi skozi pričujoče izkušnje in spoznanja iz različnih držav, različnih sociokulturnih kontekstov, različnih predmetov ter različne percepcije učiteljev, učencev, staršev in institucij prepoznali nove strategije poučevanja v izrednih razmerah, hkrati pa da bi izkušnje prenesli tudi v sodobno šolo 21. stoletja, ki bo izkušnje poučevanja in učenja na daljavo vključila v inovativne procese edukacije v sodobnih družbenih okoliščinah, torej odgovorila na to, kako biti prilagodljiv, prožen in odziven. Kaže, da te izredne okoliščine preraščajo v trajen pojav, na katerega bomo morali vsi, ki delamo v izobraževalni dejavnosti, računati kot na nekaj vsakdanjega ter vselej spremljajočega. In vendar ne na način, da je treba izobraževalni proces na daljavo enostavno omejiti ali celo odpraviti, pač pa da njegove dobre učinke prepoznavamo, jih vgrajujemo v stalnico inovativnosti ter prepoznavamo v tem pot do boljših učinkov tako v smislu akademskega znanja kot tudi socialne integracije. Svet se z eksponentno rastjo hitro spreminja, povečuje se obseg ekonomije, raste število prebivalstva, različne okužbe naraščajo in na mnoge sodobna medicinska znanost nima odgovora ali vsaj ne tako hitro. To so torej tveganja, ki se povečujejo, s tem se povečuje raven negotovosti. Zato bi lahko rekli: »Edino, kar je danes gotovo, je to, da je vse negotovo!« Na nas je, kako se bomo odzvali – naj nas to opogumi in poveča voljo za iskanje novih spoznanj ter rešitev.